

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETRTI ODDELEK

SKLEP

Pritožba št. 7189/14
Velibor POPOVIĆ
proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (četrti oddelek) je v razpravi 10. aprila 2018 kot odbor v sestavi: Vincent A. De Gaetano, *predsednik*, Georges Ravarani, Marko Bosnjak, *sodnika*, in Andrea Tamietti, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

ob upoštevanju navedene pritožbe, vložene 16. januarja 2014,
ob upoštevanju stališč, ki jih je predložila tožena vlada, in stališč, ki jih je v odgovoru predložil pritožnik,
po razpravi sklenilo:

DEJSTVA

1. Pritožnik Velibor Popović je črnogorski državljan, rojen leta 1977 in živi v Parizu. Pritožnika je pred Sodiščem zastopal Janez Stušek, odvetnik iz Celja.

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala B. Jovin Hrastnik, državna pravobranilka.

A. Okoliščine zadeve

1. *Aretacija in kazenski postopek*

3. V nadaljevanju so povzeta dejstva v zadevi, kot so jih predložile stranke.

4. Neugotovljenega dne je pritožnik prišel v Slovenijo, 15. maja 2012 pa ga je policija aretirala in odvedla v pripor.

Pritožnik je zatrjeval, da takrat ni imel nobene kazenske evidence niti zgodovine nasilnega vedenja.

5. 19. oktobra 2012 je okrožno državno tožilstvo v Kranju vložilo obtožnico proti pritožniku in trem drugim osebam zaradi hudega kaznivega dejanja nezakonite trgovine z orožjem, za katero je zagrožena zaporna kazen od enega do desetih let. Pritožnik je bil obtožen, da je naročil veliko količino strelnega orožja (sedemnajst avtomatskih pušk in devetnajst pištol skupaj s precejšnjo količino streliva), medtem ko so bili trije soobtoženci obtoženi, da so organizirali prevoz orožja.

6. 30. januarja 2013 je bil pritožnik premeščen iz ZPKZ Maribor v ZPKZ Ljubljana. Naslednji dan je bila opravljena varnostna ocena, ob kateri je bilo ugotovljeno veliko tveganje pobega iz več razlogov.

7. 11. januarja 2013 je bil opravljen predobravnavni narok pred Okrožnim sodiščem v Kranju. Prva obravnava o vsebini zadeve je bila 8. marca 2013. Po navedbi pritožnika je bil skupaj z dvema soobtoženima - ves čas trajanja obravnave so ostali v priporu - priveden na zaslišanje v spremstvu šestih sodnih policistov v zaščitnih jopičih, oboroženih s polavtomatskimi puškami. Zatrjuje, da je bil pred okrožno sodišče priveden vklenjen v lisice na rokah in nogah. Čeprav so mu bile lisice na rokah med obravnavami na sodišču odstranjene, je imel noge še naprej vklenjene.

8. Kot izhaja iz zapisnika obravnave, je zagovornik pritožnika 15. marca 2013 poudaril, da je bilo z uporabo lisic na nogah pritožnika kršeno načelo domneve nedolžnosti. V podporo svojim navedbam se je zagovornik skliceval na številne primere sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice. Poudaril je tudi, da pritožnik ni bil nasilen in da ni bilo nobenega tveganja, da bi poskušal pobegniti iz sodne dvorane. Nazadnje je še navedel, da razlogov za pridržanje ne bi smeli enačiti z razlogi za uporabo ukrepa vklepanja rok in gležnjev. Pritožnikov zagovornik je zahteval, da se pri pritožniku ob naslednjih obravnavah v sodni dvorani ne uporabljajo prisilna sredstva. Sodnik je zgoraj navedeno utemeljitev zapisal v zapisnik in ugotovil, da so bile noge vseh treh obtožencev dejansko vklenjene. Pritožnikov zagovornik je nato nadaljeval s predlaganjem dokazov.

9. Ob koncu obravnave 22. marca 2013 je pritožnikov zagovornik zahteval, da se zapiše, da so bili obtoženci spet vklenjeni; ugotovitev je bila zapisana v zapisnik.

10. Še štiri obravnave so bile opravljene 26. aprila, 24. maja, 9. julija in 17. julija 2013. Po navedbah pritožnika so bile njegove noge med obravnavami vedno vklenjene. Zatrjeval je, da se je zaradi tega na vsaki obravnavi pritožil. Vendar pa ni priložil zapisnika teh obravnav, ker – po njegovem mnenju – sodišče v zapisnik teh obravnav ni zapisalo njegovih pritožb.

11. Vlada je v svojih stališčih priznala, da se je pritožnik pritožil nad tem, da je bil vkljenjen na obravnavah 15. marca, 22. marca in 26. aprila 2013. Vendar je ugovarjala trditvi, da je na vseh drugih obravnavah nasprotoval temu, da bi bil vkljenjen. Trdila je, da bi bila njegova pritožba zapisana v zapisnik zaslišanj, če bi bilo res tako. Poudarila je tudi, da Zakon o kazenskem postopku dovoljuje toženi stranki in njenemu odvetniku, da zahtevata ne le branje zapisnika, temveč tudi, da se vsebina zapisnika spremeni ali popravi.

12. Medtem so iz ZPKZ Ljubljana 25. aprila 2013 obvestili sodišče, da naj bi noge pritožnika med zaslišanji ostale vkljenjene, saj je bil ocenjen kot begosumen (glej 6. odstavek zgoraj).

13. Po mnenju obeh strani se je pritožnikov zagovornik pritožil, da so bile pritožnikove noge na zaslišanju 26. aprila 2013 vkljenjene.

14. 19. julija 2013 je bil pritožnik spoznan za krivega storitve hudega kaznivega dejanja nezakonite trgovine z orožjem in obsojen na osemletno zaporno kazen.

15. 9. septembra 2013 se je pritožnik pritožil zoper prvostopenjsko sodbo. Obe strani sta zatrdili, da se v svoji pritožbi ni pritožil, da je imel noge med zaslišanji vkljenjene.

16. 17. aprila 2014 je višje sodišče pritožniku zmanjšalo zaporno kazen in pritožbo v preostalem delu zavrnilo.

17. 21. avgusta 2014 je pritožnik vložil zahtevo za varstvo zakonitosti pri vrhovnem sodišču. Po mnenju vlade se ni pritožil, da so bile njegove noge med zaslišanji vkljenjene. Vrhovno sodišče je 15. januarja 2015 zahtevo zavrnilo.

18. 20. aprila 2015 je pritožnik vložil ustavno pritožbo zoper odločbo vrhovnega sodišča z dne 15. januarja 2015. Po mnenju vlade ni ugovarjal glede uporabe prisilnih sredstev. Iz stališč obeh strani je razvidno, da so na dan zadnjih informacij, ki so bile na voljo sodišču (16. oktobra 2015), postopki v zvezi z ustavno pritožbo še potekali. Pritožnikov zastopnik je 8. januarja 2018 z dopisom obvestil sodišče, da bo še naprej zastopal pritožnika. V dopisu sodišču ni navedel nobenih informacij o nadaljnjem poteku dogodkov v zvezi z ustavno pritožbo.

2. Postopek upravnega spora

19. Medtem je pritožnik 24. maja 2013 pri upravnem sodišču vložil tožbo zoper državo zaradi nezakonitega posega v njegovo ustavno pravico do osebne dostojanstva, enakega varstva pravic, sodnega varstva in načela domneve nedolžnosti. Vložil je tudi predlog za začasno odredbo, s katero se sodnim policistom prepove, da bi ga vklepali v sodni dvorani.

20. Uprava zapora kot tožena stranka je zatrdila, da je bil pritožnik ocenjen kot resno begosumen, da bi obtožbe proti njemu lahko imele za posledico dolgotrajno zaporno kazen, da je bil član organizirane kriminalne združbe in da ni slovenski državljan. Uprava ZPKZ je zato menila, da so bili prisilni ukrepi, ki so bili uporabljeni za preprečitev pritožnikovega pobega, zakoniti, utemeljeni in sorazmerni.

21. 31. maja 2013 je upravno sodišče zavrglo pritožnikovo tožbo in zavrnilo predlog za začasno odredbo z utemeljitvijo, da se njegova pritožba ni nanašala na omejevanje njegovega gibanja med prevozom iz ZPKZ na sodišče, temveč le na dejstvo, da je ostal vkljenjen med obravnavami. Opozorilo je, da nima pooblastil za sodni nadzor nad delom kazenskega sodišča in načinom, kako takšna sodišča varujejo ustavne pravice.

22. Pritožnik se je zoper to odločbo pritožil pri vrhovnem sodišču. Vrhovno sodišče je 4. julija 2013 pritožnikovi pritožbi delno ugodilo z utemeljitvijo, da bi upravno sodišče moralo obravnavati njegovo pritožbo v zvezi z uporabo prisilnih sredstev med prevozom. Glede prisilnih sredstev, uporabljenih med obravnavo, pa se je vrhovno sodišče strinjalo s stališčem upravnega sodišča, da je Zakon o kazenskem postopku zagotovil zadostno podlago za kazenska sodišča, ki so odločala o tej zadevi, in da organi upravnega sodstva niso bili pooblašteni, da opravijo sodni nadzor nad odločitvami kazenskih sodišč.

23. 21. maja 2014 je upravno sodišče drugič zavrglo tožbo. Presodilo je, da v tožbi ni moglo najti dela, v katerem naj bi se pritožnik pritožil glede pogojev prevoza na sodišče in s sodišča.

24. 11. junija 2014 je pritožnik vložil pritožbo zoper zgoraj navedeno odločbo. Iz stališč obeh strani in priloženih dokumentov je razvidno, da so na dan zadnjih informacij, ki so bile na voljo sodišču (16. oktobra 2015), upravni postopki še vedno potekali. Pritožnikov zastopnik je 8. januarja 2018 z dopisom obvestil sodišče, da bo še naprej zastopal pritožnika. V dopisu sodišču ni navedel nobenih informacij o nadaljnjem poteku dogodkov v zvezi z upravnim postopkom.

B. Upoštevana domača zakonodaja

25. Ustrezne določbe Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94, s spremembami) se glasijo:

370. člen

"Sodba se sme izpodbijati:

1) zaradi bistvene kršitve določb kazenskega postopka;...."

371. člen

".....

(2) Bistvena kršitev določb kazenskega postopka je podana tudi, če sodišče med pripravo glavne obravnave ali med glavno obravnavo ali pri izdaji sodbe ni uporabilo kakšne določbe tega zakona ali jo je uporabilo nepravilno ali če je na glavni obravnavi prekršilo pravice obrambe, pa je to vplivalo ali bi lahko vplivalo na zakonitost in pravilnost sodbe."

26. Ustrezni deli 299. in 315. člena Zakona o kazenskem postopku se glasijo:

299. člen

"(1) Predsednik senata vodi obravnavo, daje besedo strankam, oškodovancu, zakonitim zastopnikom, pooblaščenecem, zagovorniku, izvedencu in članom senata ter postavlja vprašanja obtožencu, pričam in izvedencem.

- (3) Odločitve v zvezi z zahtevki strank sprejme predsednik senata, če o njih ne odločajo člani senata.
- (4) Člani senata odločajo o zahtevkih, glede katerih stranke ne soglašajo, in o zahtevkih, glede katerih stranke soglašajo, predsednik senata pa jih ne sprejme. Senat odloča tudi o ugovorih zoper ukrepe predsednika senata, ki se nanašajo na vodenje obravnave.
- (5) Sklepi senata se vselej razglasijo in skupaj s kratko obrazložitvijo vpišejo v zapisnik o obravnavi.

315. člen

- (1) Zapisnik mora biti ob koncu obravnave zaključen. Podpišeta ga predsednik senata in zapisnikar.
- (2) Stranke imajo pravico pregledati končani zapisnik in njegove priloge, podati pripombe glede vsebine in zahtevati njegove popravke.

....

- (4) Pripombe in predloge strank glede zapisnika ter popravke in dopolnitve zapisnika je treba zabeležiti v opombah pod dokončanim zapisnikom. Prav tako je treba tam zabeležiti razloge za zavrnitev zahtevkov in s tem povezane pripombe. /.../

27. Ustrezni deli 82. člena Zakona o kazenskem postopku se glasijo:

"(1) Zaslišanec in tisti, ki morajo biti navzoči pri procesnih dejanjih, ter stranke, zagovornik in oškodovanec, če so navzoči, imajo pravico prebrati zapisnik ali zahtevati, da se jim ga prebere. Oseba, ki vodi procesno dejanje, jih mora seznaniti z navedeno pravico in v zapisnik zabeležiti, ali so bili s tem seznanjeni in ali jim je bil zapisnik prebran.

...

...

- (7) Če se kdor koli ne strinja z vsebino zapisnika, je treba tudi te ugovore zabeležiti v zapisnik..."

PRITOŽBE

28. Pritožnik se je na podlagi 3. člena, drugega odstavka 6. člena in 8. člena konvencije pritožil, da je bil v kazenskem postopku, ki je tekel proti njemu, priveden na obravnave z rokami in nogami vklenjenimi v lisice, ki mu tudi med obravnavo niso bile odstranjene. Ti ukrepi so ga ponižali in kršili njegovo osebno dostojanstvo. Poleg tega niso bili potrebni, saj ni bilo tveganja za pobeg ali povzročitev poškodb ali škode. Poleg tega je pritožnik trdil, da so prisilna

sredstva pomenila kršitev njegove pravice do domneve nedolžnosti, saj je bil v očeh sodnikov prikazan kot krivec.

29. Nazadnje je pritožnik zatrdil, da ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva, s katerim bi lahko izpodbijal uporabo prisilnih ukrepov, s čimer je bil kršen 13. člen konvencije.

PRAVO

A. Zatrjevana kršitev drugega odstavka 6. člena konvencije

30. Pritožnik se je pritožil, da so mu bile kršene pravice iz 6. člena konvencije, ker je bil priveden pred sodnike z rokami in nogami vklepanimi v lisece, ki mu z nog tudi med obravnavami niso bile odstranjene.

Ustrezni del 6. člena konvencije se glasi:

"2. 2) Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njegova krivda."

31. Vlada je navedla, da pritožnik ni izčrpal notranjepravnih sredstev, ker tega ugovora ni navedel v pravnih sredstvih, ki jih je uporabil zoper sodbo z dne 19. julija 2013.

32. Pritožnik se s tem ni strinjal. Trdil je, da vprašanje čezmerne uporabe prisilnih ukrepov ni bilo povezano s pravilnostjo sodbe. Zato tega vprašanja ne bi obravnavalo višje sodišče, tudi če bi ga postavil.

33. Sodišče ponavlja, da je domneva nedolžnosti eden od sestavnih delov poštenega kazenskega postopka, ki ga zahteva prvi odstavek 6. člena (glej, med drugim, *Yassar Hussain proti Združenemu kraljestvu*, št. 8866/04, § 19, ESČP 2006-III) in da samo dvom o morebitnem uspehu posameznega pravnega sredstva, ki ni očitno neučinkovito, ni veljaven razlog za neizčrpanje notranjepravnih sredstev (glej *Akdivar in drugi proti Turčiji*, 16. september 1996, 71. odstavek; *Poročila o sodbah in sklepih 1996-IV*).

34. Sodišče ugotavlja, da domače pravo izrecno dopušča možnost izpodbijanja sodbe, če je domnevno storjena znatna kršitev določb kazenskega postopka (glej 25. odstavek zgoraj).

35. Pritožnik v danem primeru v svojih pritožbah zoper sodbo z dne 19. julija 2013 (glej 15. odstavek zgoraj) ni ugovarjal zaradi domnevnega neupoštevanja procesnih jamstev njegove pravice do domneve nedolžnosti, če bi mu bila ta lahko kršena zaradi vklepanja nog.

36. Navedene pritožbe je zato treba zavrniti, ker niso bila izčrpana notranjepravna sredstva v skladu s prvim in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

B. Zatrjevana kršitev 3. in 8. člena konvencije

37. Pritožnik se je pritožil, da so bile kršene njegove pravice po 3. in 8. členu konvencije, ker je bil priveden na sodišče z rokami in nogami vklenjenimi v lisice in mu te tudi med obravnavami niso bile odstranjene.

Ustrezni del teh določb se glasi:

"3. člen

Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati.

8. člen

1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega ... življenja ...

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države zato, da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi."

38. Vlada je trdila, da pritožnik ni izčrpal pravnih sredstev, ki so mu bila na voljo po slovenskem pravu, ker se ni pritožil glede uporabe prisilnih sredstev med obravnavami v kazenskem postopku, upravni pritožbeni postopki v zvezi z uporabo teh prisilnih sredstev med prevozom na sodišče in v zapor pa so 16. oktobra 2015 še vedno potekali (glej 24. odstavek zgoraj).

39. Po mnenju vlade v nobenem primeru ni prišlo do poseganja v pravice pritožnika po 3. in 8. členu.

40. Pritožnik je trdil, da se je na vsaki obravnavi pritožil nad uporabo prisilnih sredstev, vendar da to ni bilo zapisano v zapisnikih obravnave (glej 10. odstavek zgoraj). Po njegovem mnenju bi morala biti uporaba prisilnih ukrepov med prevozom in obravnavami sama po sebi obravnavana kot enotna in trajna kršitev njegovih pravic in mu ni bilo na voljo učinkovito pravno sredstvo.

1. Prevoz na zaslišanja

41. Sodišče ugotavlja, da se je pritožnik pri upravnem sodišču pritožil zaradi domnevno nezakonitega poseganja v njegove ustavne pravice (glej 19. odstavek zgoraj). V odločbi z dne 4. julija 2023 je vrhovno sodišče odločilo, da se mora upravno sodišče izreči o očitkih pritožnika glede domnevne kršitve njegovih pravic med prevozom od ZPKZ na sodišče in nazaj (glej 22. odstavek zgoraj). Zdi se, da je zgoraj navedeni postopek na dan, ko so bile Sodišču na voljo zadnje informacije (16. oktobra 2015), še potekal (glej 24. odstavek zgoraj).

42. Iz navedenega izhaja, da je treba v skladu s prvim in četrtem odstavkom 35. člena konvencije ta del pritožbe zavrniti kot prenatrjen.

2. Uporaba prisilnih sredstev med obravnavami

43. Najprej je treba ugotoviti, ali je pritožnik upošteval zahtevo po šestmesečnem roku iz prvega odstavka 35. člena konvencije. Sodišče upošteva, da pravilo šestih mesecev spada med pravila javne politike in da je posledično pristojno za uporabo tega pravila po službeni dolžnosti, četudi se vlada ne

sklicuje na ta ugovor (glej *Sabri Guneš proti Turčiji* [GC], št. 27396/06, § 29, 29. junij 2012).

44. Pri presoji, ali je pritožnik upošteval prvi odstavek 35. člena, je pomembno ponoviti, da so zahteve iz tega člena glede izčrpanja notranjepравниh sredstev in šestmesečnega obdobja medsebojno tesno povezane (glej *Williams proti Združenemu kraljestvu* (odl.) št. 32567/06, 17. februar 2009).

45. V zvezi z obravnavano zadevo Sodišče ugotavlja, da ima v skladu z veljavno notranjo zakonodajo predsednik senata dolžnost opraviti zaslišanje in odločati o zahtevkih strank (glej 26. odstavek zgoraj). Zato je bilo torej sodišče pristojno, da odloča o pritožnikovem ugovoru glede prisilnih ukrepov.

46. Sodišče ugotavlja tudi, da so bile obravnave, na katerih je pritožnik navajal ali izražal nasprotovanje temu, da je ostal (med obravnavami) vklenjen, 15. marca, 22. marca in 26. aprila 2013 (glej 8.–11. odstavek zgoraj). Njegovi ugovori so bili zapisani v zapisnikih obravnav 15. marca in 22. marca 2013, katerih kopije je pritožnik predložil Sodišču (glej 8. in 9. odstavek zgoraj). Sodišče ugotavlja tudi, da notranja zakonodaja določa pravno sredstvo, s katerim se lahko popravlja vsebina zapisnikov (glej 27. odstavek zgoraj). V takih okoliščinah Sodišče meni, da pritožnik ni dokazal, da je po obravnavi 26. aprila 2013 dejansko nasprotoval temu, da je bil vklenjen. Svojo pritožbo je vložil pri Sodišču 16. januarja 2014.

47. To pomeni, da je bila ta pritožba vložena prepozno in jo je treba zavrniti v skladu s prvim in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

C. Pritožba na podlagi 13. člena konvencije

48. Pritožnik je menil, da ni imel na voljo nobenih učinkovitih pravnih sredstev, s katerimi bi izpodbijal uporabo prisilnih ukrepov.

Skliceval se je na 13. člen konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

49. Sodišče ponavlja, da 13. člen zahteva obstoj pravnega sredstva v domači zakonodaji le, če ima posameznik "verjeten zahtevak", da je bila kršena ena od njegovih pravic ali svoboščin, določenih v konvenciji (glej npr. *Boyle in Rice proti Združenemu kraljestvu*, 27. april 1988, 52. člen, serija A, št. 131). Glede na zgoraj navedene ugotovitve, v skladu s katerimi so pritožnikove pritožbe po 6., 3. in 8. členu konvencije nedopustne zaradi neizčrpanja domačih pravnih sredstev, ker so bile predzgodnje ali so bile vložene prepozno (glej 36., 42. in 47. odstavek zgoraj), Sodišče meni, da se njegova povezana pritožba na podlagi 13. člena konvencije ne more šteti za "verjetno" v smislu sodne prakse Sodišča. Iz navedenega sledi, da je ta pritožba po načelu *ratione materiae* neskladna z določbami konvencije po tretjem odstavku 35. člena konvencije in jo je treba v skladu s četrtem odstavkom 35. člena konvencije zavrniti.

Iz teh razlogov Sodišče soglasno

razglša pritožbo za nesprejemljivo.

Sestavljeno v angleškem jeziku in poslano 3. maja 2018.

Andrea Tamietti,
namestnik sodnega tajnika

Vincent A. De Gaetano,
predsednik